

KNUD PRANGE: Lokal historie – en håndbog. København, Dansk Historisk Håndbogsforlag, 1989. 256s., ill. 188kr.

Formålet med Knud Pranges indføring i lokalhistorie er »at pege på en vifte af de muligheder der findes for at arbejde med lokalhistoriske emner. Dernæst prøver bogen at give nogle ideer og råd, og endelig søger den at yde konkret hjælp, navnlig med hensyn til indsamling og bearbejdelse af kilderne«. Målgruppen er bred og spænder lige fra begynderen til forskeren fra andre historiske discipliner (side 14). Der er altså tale om et noget andet ambitionsniveau end Verner Bruhn, red.: *Vejledning i lokalhistorie* (1985), som især henvender sig til den lokalhistoriske skribent, og Søren Ehlers, red.: *Historie og lokalsamfund* (1990), som er en håndbog i lokalhistorisk formidling. Knud Pranges håndbog er i langt højere grad åndsbeslægtet med Johan Hvidtfeldts glimrende indledning i *Håndbog for danske lokalhistorikere* (1952-1956/1970).

Den nye bog indledes med en grundig diskussion af, hvad lokalhistorie er, samt en historiografisk beskrivelse af dansk lokalhistorisk praksis gennem tiderne. Derpå følger to kapitler om forskningsteknik og historisk metode. Såvel kvantitativt som kvalitativt er hovedstykket kapitel 6 og 7 om den praktiske anvendelse af biblioteker, museer og arkivers samlinger. Fremstillingen afsluttes med et kapitel om kunsten at formidle sine forskningsresultater. Endelig findes litteraturoversigt, illustrationsfortegnelse, adresseliste og register.

I virkeligheden burde bogens indhold være velkendt for enhver professionel historiker, navnlig vel kapitlerne om teknik og metode og formidling. Derimod er afsnittene om disciplinen lokalhistorie mere interessante for faghistorikeren, omend de må være lidt tunge at komme igennem som indledning for den læge læser, som gerne vil i gang med en lokalhistorisk undersøgelse.

Både læg og lærd vil sandsynligvis få mest udbytte af kapitlerne om konkrete kilder og litteratur. Her kommer Knud Pranges pædagogiske tilgangsvinkel og håndværksmæssige sigte bedst til sin ret. I hans indføring i lokalhistoriens mangeartede værksteder og værktøjer mærker man tydeligt den erfarne forsker og arkivar med stort overblik og mange gode ideer. Det er meget inspirerende læsning. Blandt de mange behandlede institutioner tillægges landsarkiverne med fuld ret hovedvægten: deres materiale er centralt for lokalhistorien, og har man en gang lært at begå sig der, kan man også klare sig i de andre relevante samlinger. Gennemgangen af hjælpemidler og udvalgte materialetyper er særdeles kompetent, især den brugervenlige præsentation af skifter, skøde- og pantevæsen samt brandforsikringsarkivalier er glimrende og lige at gå til.

Bogen igennem henvises flittigt til litteraturoversigten, som omfatter knap 500 titler. Et sådant udvalg af litteratur kan naturligvis altid diskuteres; men for eksempel *Hof- og Statskalenderen* med dens uundværlige administrationshistoriske data burde ubetinget have været med; Erling Olsens dårlige *Statistik for historikere* (1976) burde ikke have været eneste titel om så vigtigt emne; det burde have været nævnt, at Ole Højrup foruden *Herregårdsliv* har udgivet 8 tilsvarende erindringsbind om *Søens folk* (1985-1988); og *Dansk lokalbibliografi* burde have haft et advarende ord med på vejen, i hvert fald det skandaløst ringe bind om Roskilde Amt, som er det, jeg kender.

Et andet lille kritikpunkt er, at en del af de ellers velvalgte illustrationer er ret dårligt reproduceret. Eksempelvis står skriften alt for utydeligt i arkivalierne på siderne 29 og 66. Hvor man imidlertid kan læse den gotiske håndskrift med

sikkerhed, afsløres desværre et par unøjagtigheder i transskriptionen. I selveste skriftprøven på side 158 skal der stå »forbemældte« i stedet for »forbemeldte«; og side 190 er teksten i citationstegn kun en fri gendigtning af det originale fæstebrevs ordlyd.

Afslutningsvis må Knud Prange dog komplimenteres for sin vellykkede lokalhistoriske håndbog, som nok skal finde mange tilfredse brugere. At behovet for moderne generelle introduktioner er til stede, ses af de mange henvisninger, som stadig er nødvendige til for eksempel *Håndbog for danske lokalhistorikere* og Helle Linde & Anker Olsen: *Manuskripter i danske samlinger* (1968). Knud Prange har med sin bog formået at nå sin målsætning. Værket vil kunne hjælpe mange amatører i gang – og give mange faghistorikere ny inspiration.

Erik Gøbel

ANDERS LINDE-LAURSEN: Hugo Matthiessens kulturhistorie. Belysninger og baggrunde. Forlaget Hikuin (I serien: Hugo Matthiessens Danmark). Højbjerg 1989. ISBN 87-87270-33-1.

Kulturhistorikeren og museumsmanden Hugo Matthiessen fødtes i Fredericia i 1881 og døde i København i 1957. Han blev magister i historie 1906. Fra 1910 til 1949 var han ansat ved Nationalmuseets 2. afdeling. Han var en meget flittig og dygtig museumsmand, afholdt af sine kolleger, men han var også på mange måder en original og særpræget personlighed og dette sidste har nok til en vis grad påvirket hans eftermæle. I de senere år er hans reelle og alsidige indsats som kulturhistoriker imidlertid blevet genstand for en stadig større interesse. I 1979 skrev en af hans yngre kolleger, Hans Stiesdal, en levende og charmerende skildring af arbejdet sammen med Hugo Matthiessen. Tre år senere udarbejdedes en oversigt over hans forfatterskab og i 1987 gik den energiske redaktør af skriftserien »Hikuin«, Jens Velle, ved en publikation af H. M.'s fotografier fra Viborg, i gang med den ambitiøse plan efterhånden at få udgivet alle hans fremragende fotos fra hele landet, optagne i årene 1913-22.

Denne vågnende interesse for H. M.'s indsats fik i 1986 Universitetet til at udskrive en prisopgave med titlen »Hugo Matthiessen som kulturhistoriker«. Opgaven besvarede af Anders Linde-Laursen og besvarelsen foreligger nu trykt som en smukt tilrettelagt og vel illustreret bog på 156 sider.

Bogen indledes med en præsentation af personen Hugo Matthiessen, hans fødsel og opvækst i Fredericia, hans familie, uddannelse, ægteskab og senere livsforløb til hans afsked fra Nationalmuseet i 1950 og hans død i 1957. Derpå følger i ni korte underafsnit på ialt 41 sider en omhyggelig gennemgang af hans kulturhistoriske arbejder. Denne del bringer en overskuelig, vel dokumenteret og grundig gennemgang af H. M.'s virke med den absolutte hovedvægt på hans skriftlige arbejder.

Bogens næste 48 sider består af den egentlige behandling af H. M.'s arbejder, fordelt over 5 kapitler og der sluttes med meget fyldige noter (26 sider), kilde- og litteraturoversigt samt en fortegnelse over H. M.'s egne skriftlige arbejder. Bogen er meget velillustreret med et smukt udvalg af H. M.'s egne fotografier, suppleret med velvalgte og morsomme billeder omkring H. M.'s liv.